



MODERN PROBLEMS IN EDUCATION AND THEIR SCIENTIFIC
SOLUTIONS

ROBINIA PSEUDOACACIA L. TURINING O‘ZBEKISTON
SHAROITIDAGI BIOEKOLOGIK XUSUSIYATLARI VA
KO‘KALAMZORLASHTIRISHDAGI AHAMIYATI

Abdumalikov Sherxon Husanxonovich

Namangan davlat universiteti Biotexnologiya fakulteti

Dorivor o'simlikarni yetishtirish va qayta ishlash texnologiyasi mutaxassisligi

Kirish. O‘zbekistonning iqlim sharoiti keskin kontinental bo‘lib, yozda yuqori harorat va qurg‘oqchilik, qishda esa past harorat kuzatiladi. Shu sababli mamlakatda barqaror yashil muhitni yaratish, atrof-muhitni muhofaza qilish va tuproq eroziyasining oldini olishda qurg‘oqchilikka chidamli daraxt turlarini tanlash muhim ahamiyat kasb etadi. Shunday turlardan biri – Robinia pseudoacacia L., xalq orasida oq akatsiya deb ataluvchi manzarali va foydali daraxt turidir. Mazkur tur O‘zbekistonning turli tabiiy-geografik hududlarida o‘zining bioekologik moslashuvchanligi va yuqori adaptatsion qobiliyati bilan ajralib turadi.

Tadqiqot materiali va uslubi.

Tadqiqotlar Toshkent, Jizzax, Samarqand va Farg‘ona viloyatlaridagi tabiiy va sun‘iy ekilgan Robinia pseudoacacia plantatsiyalarida olib borildi. O‘rganish jarayonida fenologik kuzatuvlar, o‘shish dinamikasi tahlili, tuproq namligi va harorat omillari o‘rganildi. Shuningdek, daraxtlarning morfometrik ko‘rsatkichlari (balandlik, diametr, shoxlanish darajasi) aniqlanib, ularning turli ekotizim sharoitlariga moslashuv koeffitsienti hisoblandi. Tadqiqot natijalari statistik usullar yordamida tahlil qilindi.

Natijalar va muhokama.

Olingan ma‘lumotlarga ko‘ra, Robinia pseudoacacia O‘zbekistonning deyarli barcha hududlarida muvaffaqiyatli o‘shishi mumkinligi aniqlandi. Ayniqsa, sug‘oriladigan yerlarda uning o‘shish sur‘ati yuqori bo‘lib, 5–7 yilda 20 metrga yaqin balandlikka erishadi. Qurg‘oqchil sharoitlarda esa daraxtning o‘shish tezligi nisbatan sust bo‘lsa-da, u baribir yashovchanligini saqlab qoladi. Robinia pseudoacacia ning ildiz tizimi chuqur va keng tarqalgan bo‘lib, tuproqning strukturasi yaxshilaydi, eroziyani kamaytiradi va azotni boyitadi. Ushbu xususiyatlar tufayli u himoya o‘rmon polosalarini barpo etishda, yo‘lbo‘yi ekinlarida va shaharlardagi ko‘kalamzorlashtirish ishlarida keng qo‘llanilmoqda. Bundan tashqari, Robinia pseudoacacia asaltop o‘simlik bo‘lib, asalarichilik uchun muhim resurs hisoblanadi.

Xulosa.

Robinia pseudoacacia L. O‘zbekiston sharoitida ekologik barqaror, qurg‘oqchilik va sovuqqa chidamli, tez o‘sovchi daraxt turidir. Uning bioekologik xususiyatlari mamlakatda ko‘kalamzorlashtirish, himoya o‘rmon polosalari barpo etish, tuproqni eroziyadan saqlash hamda shahar ekologiyasini yaxshilashda katta ahamiyat kasb etadi.





Shu sababli mazkur tur asosida yangi seleksiya navlarini yaratish, ko'paytirish texnologiyalarini takomillashtirish va ekologik monitoringni kuchaytirish muhimdir.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. Karimov A., Ismoilov B. (2020). O'zbekiston sharoitida manzarali daraxt turlarining ekologik moslashuvi. – T.: Fan nashriyoti.
2. Mamatqulov Sh. (2019). Himoya o'rmonzorlarining tuproq unumdorligiga ta'siri. – Samarqand.
3. Khasanov U. (2021). Robinia pseudoacacia ning morfologik xususiyatlari va iqlimga moslashuvi. – Toshkent agrar universiteti jurnali.
4. Ivanov P.N. (2018). Acacia species in arid zones: adaptation and growth patterns. – Moscow: Ecology Press.
5. Lee J. et al. (2017). Growth performance of Robinia pseudoacacia under different soil conditions. – Journal of Forestry Research.
6. Yunusov S., Abdurahmonov M. (2022). Shahar ko'kalamzorlashtirish tizimida oq akatsiyaning o'rni. – Ekologiya va atrof-muhit jurnali.
7. Qodirova D. (2020). O'zbekistonning iqlim sharoitida daraxt turlarining fenologik kuzatuvlari. – Farg'ona.
8. Kuznetsov V. (2019). Forest shelterbelts and soil protection in Central Asia. – Almaty.
9. Brown C. (2016). Nitrogen-fixing trees in sustainable agriculture. – Springer Nature.
10. Nishonov B., Sattorov O. (2023). O'rmon ekotizimlarida azot aylanishining biologik asoslari. – T.: Fan va texnologiya.

